

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of International Social Research
Volume: 3 Issue: 13 Year: 2010
WOMAN STUDIES (Special Issue)

ÇAĞDAŞ HİRİSTİYAN MİSYONERLİĞİNDE KADIN

WOMAN IN THE CONTEMPORARY CHRISTIAN MISSIONARY ACTIVITIES

Süleyman TURAN*

Özet

Kadınlar, ilk dönem kilisenin teşekkülünden günümüze, özellikle de XIX ve XX. yüzyıllarda Hıristiyan misyonerliğine önemli katkılar yapmışlardır. Bu durum, bazı araştırmacıları kadınları Hıristiyan misyonerliğinin omurga kemiği olarak nitelemeye kadar götürmüştür. Faaliyetlerini ve Hıristiyanlığa katkılarını ilk iki bin yılda olduğu gibi günümüzde de sürdüren kadınlar, bunu yapmaya muhtemelen gelecekte de devam edeceklerdir. Bu makalede kadınların çağdaş Hıristiyan misyonerliğindeki yeri ve rolleri ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hıristiyanlık, misyonerlik, kadın, kadın misyonerler, misyoner kadınların günümüzdeki faaliyetleri

Abstract

Women gave important help to Christian missionary works from the early church to our time, especially in nineteenth and twentieth centuries. This fact has led some researchers to describe women missionaries as backbone of Christian mission. Women who carry on their contributions to Christianity nowadays will probably do it in the future. In this study, it is dealt with the place of women missionaries and their roles in the contemporary Christian mission.

Key Words: Christianity, missions, woman, women missionaries, works of women missionaries in contemporary era

Bugün demografik açıdan Hıristiyanlık kadınların dinidir.

(Dana L. Robert)

Giriş

Hıristiyanlık tarihi incelendiğinde kadınların, Kilise'nin ilk dönem teşekkülünden günümüze, özellikle de XIX ve XX. yüzyıllarda Hıristiyan misyonerliğine önemli katkılar yaptıklarını söylemek mümkündür. Nitekim Stan Guthrie, kadınların başlangıçtan günümüze misyoner faaliyetlerin tabiri caizse "omurga kemiğini" oluşturduklarını ifade etmektedir (Guthrie, 2000: s. 46). Misyoner kadınlar misyon alanındaki faaliyetlerini ve katkılarını günümüzde de devam ettirmektedirler. Tek farkla ki bugün erkek ya da kadın, artık misyonerler, hâkim kültürün Batı olduğu Avrupa ve Kuzey Amerika ülkelerinden değil, daha ziyade Asya, Afrika, Latin Amerika ve Okyanusya ülkelerinden gelmektedirler.

Bazı araştırmacılar, günümüzde misyon gücünün yaklaşık 2/3'nü kadınların oluşturduğunu belirtmektedir. Bu araştırmacıardan biri olan Dana L. Robert, daha da ileri giderek demografik göstergelerden hareketle Hıristiyanlığın kadınların dini olduğunu savunmaktadır. Kilise ve misyon teşkilatlarında faaliyet yürüten kadınların sayısındaki artışın sebeplerini tam olarak ortaya koyabilmek için çok daha fazla araştırma yapılması gerektiğine dikkat çeken Robert, son dönemde yapılan bazı empirik çalışmaların 1) Kilise desteğinin kadınlara ataerkil toplumlarda çeşitli alanlarda liderlik imkânı sunması, 2) Dayanışma imkânı sağlaması ve ayrıca aile ve toplum hayatındaki rolleri için destek

* Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Dinler Tarihi Bilim Dalı, suleyman_turan@hotmail.com

bulmalarına yardımcı olması nedeniyle kadınların kiliselere katılmaları ve 3) İyileştirme, mutluluk ve huzur sağladıklarını ileri süren yeni dini hareketlerin özellikle kadınları cezp etmesi şeklinde üç temel hususu öne çıkardığını ifade etmektedir (Robert, 2006: s. 183-185).

Hangi sebep ya da sebeplerden dolayı olursa olsun neticede yakın dönemden itibaren kiliselere ve Hıristiyan misyonerliğine iştirak eden kadın sayısında önemli bir artışın yaşandığı ve kadınların tarihsel süreçteki fonksiyonlarının yanı sıra yeni bir takım roller daha üstlendikleri söylenebilir. Bu çalışmada kadın misyonerlerin çağdaş Hıristiyan misyonerliğindeki yeri ve rolleri ele alınacaktır. Bunu yaparken öncelikle ana hatlarıyla kadın misyonerlerin Kilise tarihindeki yerlerine işaret edilecek daha sonra da modern dönemdeki temel faaliyet alanları üzerinde durulacaktır.

Kilise Tarihinde Kadın Misyonerler: Genel Bir Bakış

İlk dönem Kilise'nin teşekkül süreci incelendiğinde Hıristiyanlık tarihinin gelmiş geçmiş en etkili ismi/misyoneri olarak kabul edilen (Raymond, 2003: s. 17) Pavlus ve yürüttüğü misyonerlik faaliyetlerinin döneme damgasını vurduğu açıkça ifade edilebilir. Bununla beraber Pavlus'un hem misyon yolculuklarını hem de misyonerlik faaliyetlerini tek başına yürütmediği, Elçilerin İşleri Kitabı ve kendi mektuplarında isimleri ve faaliyetlerine yer verilen, erkek ve kadın bazı yardımcılardan yararlandığı bilinmektedir.¹

İfade edildiği üzere Pavlus, faaliyetlerini sürdürmek için yardım alma noktasında kadın erkek ayırımı yapmamış, nitekim kadınlar yerine getirdikleri çeşitli görevlerle hem ona hem de ilk dönem Kilise'nin teşekkül sürecine önemli katkılar sağlamışlardır. Pavlus'un mektupları incelendiğinde Klovi (1. Kor. 1:11), Priskila (1. Kor. 16:19, II. Timoteus 4:19), Fibi (Rom. 16:1), Meryem (Rom. 16:6), Yunya (Rom. 16:7), Rufus'un annesi (Rom. 16:13), Trifena, Trifosa, Persis (Rom. 16:12), Yulya (Rom. 16:15), Nereyus'un kızkardeşi (Rom. 16:15), Olimpas (Rom. 16:15), Nimfa (Koloseliler 4:15), Evodiya, Sintihe (Filipililer 4:2-3), Afiya (Filemon 2) ve Klavdiya (II. Timoteus 4:21) olmak üzere 17 kadının ismine yer verildiğini görmekteyiz. Pavlus'un mektuplarında yer verilen bu isimlere Elçilerin İşleri kitabının yazarı Luka, yoksullara yardım ettiği belirtilen Tabita (9:36-37) ve vaftiz olduktan sonra evini Pavlus ve arkadaşlarına açtığı ifade edilen Lidya gibi bazı isimleri daha eklemektedir (16:14-15, 16:40).

Misyon kaynakları ve özelde kadın ve misyonerlik konusunu ele alan çalışmalara bakıldığında isimlerini zikrettiğimiz bu kadınların misyoner meslektaş/ya da yardımcı, işçi, kilise sorumlusu, elçi ve ev kilisesi sorumlusu gibi farklı statüde çalışarak kiliseye katkı sağladıkları ifade edilmektedir (Smith, 2007: s. 3-23; Köstenberger, 2000: s. 221-247; Evans, 1998: s. 61-126). Bu noktada şu hususa dikkat çekmek gerekir. Filipiler 4:2-3, Romalılar 16:6, 16:12 ve Koloseliler 4:15 gibi metinlerde kadınların İncil mesajını yaymak için çalıştıkları, bazı bölgelerde Hıristiyan toplulukların görevlisi oldukları ve evlerini Hıristiyanlara açtıkları şeklinde ifadeler geçmekle birlikte kadınların tek başlarına kilise ya da ev kilisesi lideri ya da sorumlusu oldukları şeklinde bir ifadeye rastlamamaktayız. Dahası evlerini cemaate açmaları ve bir takım faaliyetlerin merkezine dönüştürmelerini kadınların tek başına lider ya da yetkili olduğu şeklinde yorumlamak da zor gözükmektedir. Çünkü kendilerine atıfta bulunulan bu kadınların bir kısmının eşleriyle birlikte hareket ettikleri mektuplarda açık bir şekilde ifade edilmektedir (Romalılar 16:3-4). Dolayısıyla Pavlus'un mektuplarında kadınlara atıfta bulunulan pasajları, onun kadınları ikinci plana atan, ayıp addederek topluluk/kilise içerisinde konuşmalarına bile izin vermeyen ve öğrenmek istediklerini evlerinde kocalarına sormalarını salık veren pasajlarla (I. Kor. 14:34-36) bir arada, yani onun teolojisini bir bütün olarak göz önünde bulundurarak değerlendirmek yerinde olacaktır.

İmparator Konstantin öncesi dönemde bilindiği üzere Hıristiyanlar, özellikle Marcus Aurelius, Decius ve Diocletian dönemlerinde çok şiddetli olmak üzere çeşitli baskı ve sıkıntılara maruz kalmışlardır. Bu baskı ve sıkıntılardan erkekler gibi kadınlar da nasibini almış ve bu süreçte çok sayıda Hıristiyan kadın, inancı yüzünden öldürülmüştür (Biggs, 1965: s. 2-25; Smith, 2007: s. 73). Konstantin'in Milan Fermanı'yla imparatorluk içerisindeki tüm dinlere eşit muamele edilmesi ve Hıristiyan kiliselerin tanınması yönünde bir karar alması ve daha sonra İmparator I. Theodosius'un 381 yılında imparatorlukta Hıristiyanlık dışındaki diğer tüm inançları yasaklaması, Hıristiyanlığın yayılışına büyük bir ivme kazandırmış ve Hıristiyanların sayısı çok geçmeden artmaya başlamıştır. VI. ve VII. yüzyıldan itibaren misyonerler doğuda hızla yükselen ve kısa zamanda yayılma gösteren İslam karşısında Avrupa'nın tamamının Hıristiyan yapılması için büyük gayret sarf etmeye başlamışlardır. Avrupa'nın

¹ Bk. Elçilerin İşleri 13:14, 16:1-4, 16:10-11, 20:4-5; Romalılar 16:7-15; Filipililer 4:2-3.

Hıristiyanlaştırılması sürecinde Columba (521-597), Columbanus (543-615) ve Boniface (680-754) gibi erkek misyonerlerin yanında Whitby'li Hilda (614-680), Leoba (700-780), Oxford manastırının kurucusu St. Frideswide (680-727) ve dönemin önemli misyonerleri olan Willibald ile Wunnibald'ın kız kardeşleri Walburga (710-799) gibi kadın misyonerler de önemli roller üstlenmişlerdir. Başrahibe olarak buldukları manastırların yönetim ve idaresini başarılı bir şekilde yürüten bu kadınlar, yaşadıkları dönemlerde önemli figürler haline gelmişlerdir (Smith, 2007: s. 81-86; Anderson, 1998: s. 185-187).

Ortaçağın ilerleyen dönemlerinde Fontevrault ve Paraclete gibi yeni bir takım tarikatların ortaya çıktıklarını ve bu tarikatların erkeklerin yanı sıra kadınlar için ayrı yeni manastırlar tesis ettiklerini görmekteyiz. Bununla birlikte bu süreçte Benedikt ve yeni tesis edilen Fransisken ve Dominikan tarikatlarına bağlı olarak faaliyet yürüten kadın misyonerler daha ön plana çıkmışlardır. Hildegard of Bingen (1098-1179), Elisabeth of Schönau (1129-1165), Margaret of Cortona (1247-1297), Angela of Foligno (1248-1309), Juliana Falconieri (1270-1341) ve Catherine of Siena (1347-1380) öne çıkan bu isimlerden bazılarıdır (Smith, 2007: s. 87-95).

Protestanlar, kadının ev içinde ve eşlerine destek olma sorumluluklarına aşırı vurgu yaparak XIX. yüzyılın ilk çeyreğine kadar bekar kadınların tek başlarına misyonerlik yapmalarına genellikle pek sıcak bakmamışlardır. Arthur Glasser, "kadının kabul edilen/tanınan tek mesleği evlilik" ifadesinin reformcuların sahip olduğu bu anlayışı çok güzel yansıttığını belirtir (Kraft, 2000: s. 1021). Bu süreçte çoğu Hıristiyan kadın, misyoner eşi olmayı gönüllü bir şekilde tercih etmiştir. Çünkü misyoner olmayı arzulayan bu kadınlar için bu yıllarda isteklerini gerçekleştirmenin tek yolu buydu. Dahası bekar erkekler bile bu süreçte misyoner olarak görevlendirildikten sonra kendilerine eşlik edecek bir eş arama yoluna gitmişlerdir (Kraft, 2000; Kirkwood, 1993: s. 25-28).

Bekar kadınlar başlangıçta sadece misyoner ailelerin çocuklarına bakmak ya da onların yanında hizmet etmek için misyon alanına gidebilmekteydi. Ancak ilerleyen dönemlerde onlar için yeni fırsatlar doğmaya başlayınca bu durumun değişmeye başladığını görmekteyiz. Nitekim ilk defa Cynthia Farrar Hindistan, Elizabeth Agnew ise, Seylan'da bekâr olarak kız okullarında yöneticilik yapmak üzere görevlendirilmişlerdir (Kraft & Crossman, 2009: s. 295).

XIX. yüzyılın ikinci yarısında denizaşırı ülkelerde faaliyet yürüten eğitimli kadın misyoner sayısında büyük bir artış yaşanmıştır. Dahası bu süreçte kadınlar sadece misyoner olarak görevlendirilmekle yetinmeyerek kendi misyon teşkilatlarını da kurmaya başlamışlardır. Öyle ki Dana L. Robert, XX. yüzyılın başlarında neredeyse her Protestan mezhebinin en azından bir kadın misyon topluluğuna sahip olduğunu ve pek çok bölgede Protestan misyoner kadınların sayısının erkek misyoner sayısından daha fazla olduğunu belirtmektedir (Robert, 2002: s. 59).

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki süreçte özellikle liberal ve feminist teolojilerin de etkisiyle kadınların misyon alanındaki rollerinde gözle görülür bir takım değişiklikler meydana gelmeye başlamış, bunun bir sonucu olarak kadınlar, Hıristiyan misyonerliğinin her alanında faaliyet yürütür hale gelmiştir (Smith, 2007: s. 163-166). Koreli bir Hıristiyan rahip olan David Yonggi Cho, tecrübelerinden hareketle günümüz şartlarında kadınların misyonerlik için en iyi seçim olduğunu belirtmektedir. Cho'ye göre erkekler yeni misyonlar tesis etme noktasında başarılı iseler de erkeklerin hevesi kırıldığında sebat noktasında kadınlar daha iyidirler (Kraft & Crossman, 2009: s. 296).²

Çağdaş Dönemde Kadın Misyonerler ve Temel Faaliyet Alanları

Modern döneme bakıldığında kadınların, misyon alanında tarihsel süreçteki rollerinin yanı sıra yeni bir takım sorumluluklar daha üstlendiklerini görmekteyiz. Misyoner kadınların modern dönemde üstlendikleri ve yerine getirdikleri temel sorumluluklar şunlardır:

I. Misyon Organizasyonlarında Liderlik Yapmak ve Yeni Misyon Oluşumlarına Öncülük Etmek

Priskila, Lidya ve Euodia gibi Kitabı Mukaddes'te isimleri zikredilenlerin yanı sıra Whitby'li Hilda (614-680), Walburga (710-799), Elisabeth of Schönau (1129-1165), Elizabeth Lange (1784-1882), Ann Judson (1789-1826) ve Mary Josephine Rogers (1882-1995) gibi tarihin farklı dönemlerinde yaşamış öncü ve lider kadın misyonerlere karşın misyonerliğin daha ziyade erkeklerin idare ve hâkimiyetinde olan bir alan olduğu bir gerçektir. Bununla birlikte artık yakın dönemden itibaren kadınların da Hıristiyan

² Kadınların misyon tarihindeki yeri ve rollerine dair daha detaylı bilgi için bk. (Turan, 2009: s. 157-177).

misyonerliğinin çeşitli sahalarında idare ve yönetici olarak görev almaya başladıklarını görmekteyiz. Örneğin; bugün 'CrossGlobal Link' olarak bilinen ve bünyesinde çok sayıda misyon teşkilatını barındıran Kuzey Amerika'da 'Interdenominational Foreign Mission Association' (IFMA)'un mevcut başkandan önce başkanlığını bir kadın, Susan Perlman yürütmüştür. Perlman, halihazırda *Evangelical Missions Quarterly* dergisinin yayın kurulu üyeliği ile Yahudilere yönelik faaliyetler yürüten bazı organizasyonların yöneticilik ve üyeliği gibi misyon alanındaki idarecilik görevlerini de sürdürmektedir (Guthrie, 2000: s. 47). Perlman gibi başka örnekler yer vermek mümkün olmakla birlikte konuya dair bir örnekle yetinmenin uygun olacağı kanaatindeyiz.

Liderlik yapma konusuyla ilgili olarak bir hususa dikkat çekmek de yarar vardır. Bazı Protestan kiliselerde papaz olarak görev alabilmelerine karşın, Katolik Kilisesi'nde, kadınların, papaz ya da kilise hiyerarşisinde otorite sayılabilecek bir konumda çalışmalarına ve yürüttükleri faaliyetlerin katkısı ve önemi ne denli büyük olursa olsun, yönetim ve diğer kilise işlerinde söz sahibi olmalarına geçmişte olduğu gibi bugün de izin verilmemektedir. Yakın dönemde kadınların papaz olarak görev almalarını sağlamak için çeşitli teşebbüslerde bulunulduysa da Papa II. John Paul, statükoyu sürdürmeden yana bir tavır ortaya koymuştur (Rogers, 2002: s. 8; Robert, 2004: s. 52-55).

Misyon organizasyonlarında yöneticilik ve liderlik yapma gibi üst düzey pozisyonlarda çalışmalarının yanı sıra kadınların yeni bir takım misyon oluşumlarına öncülük ettiklerini de görmekteyiz. Phyllis Kilbourn ve Marjorie McDermid'in bunalım ve sıkıntı içindeki çocuklara yardım etmek için kurdukları 'Umut Gökkuşakları' (Rainbows of Hope) isimli misyon organizasyonunu bir örnek olarak verebiliriz. Yine bir diğer örnek olarak Karen Carr'i zikredebiliriz. Psikolog olan Carr, kriz durumlarıyla karşı karşıya kalan misyonerlere yardımcı olmak gibi bir misyon üstlenen bir oluşuma liderlik etmektedir. Bunların dışında bir dönem hava kuvvetlerinde pilotluk yapmış olan Elizabeth Greene'nin kurucuları arasında yer aldığı 'Havacılık Misyon Arkadaşlığı' (Missions Aviation Fellowship), Joy Ridderhof sayesinde kurulan ve Hıristiyanlıkla ilgili birçok dilde kayıtlar yapan 'Müjde Kayıtları' (Gospel Recordings), doktor, mühendis, öğretmen gibi çeşitli mesleklerde çalışıp aynı zamanda dünyanın farklı bölgelerinde misyonerlik yapmak isteyen Hıristiyanlara imkan sağlamak için Ruth Siemens tarafından kurulan 'Global Fırsatlar' (Global Opportunities) ve Besa Shaplo tarafından çocuklar için yaz kampları organize etmeye yönelik kurulan misyon oluşumu, kadınların öncülük ettiği misyon organizasyonlarına örnek olarak verilebilir (Kraft & Crossman, 2009: 297; Guthrie, 2000: s. 51).

2. Misyon Eğitim-Öğretim Faaliyetlerine Katılmak

Bugün, başta Amerika olmak üzere diğer pek çok ülkede 'seminary' olarak isimlendirilen din adamı yetiştiren okulların yanı sıra çeşitli Hıristiyan mezheplerine bağlı olarak eğitim veren üniversite ve kolejlerin çoğunda kadın akademisyenlerin sayısının son dönemde arttığını görmekteyiz. Örneğin bugün Yale (Yale Divinity School) ve Harvard (Harvard Divinity School) ilahiyat okullarındaki akademik personelin yaklaşık % 60'ını kadınlar teşkil etmektedir. Seminary, Teoloji ve Kolej gibi farklı tip okullarda teolojinin farklı branşlarında, özelde ise Misyon, Evanjelizm ve Misyoloji bölümlerinde akademik çalışmalar yapan ve dersler veren kadınların bir kısmı, ayrıca bir takım faaliyetler yürüterek Hıristiyanlığa katkı sağlamaya çalışmaktadır. Örneğin, kadınların bugün misyon alanında farklı roller icra etmek için oldukça özgür olduklarını ve bunun bir neticesi olarak misyonda yeni yollara girdiklerini belirten Janey DeMeo, Fransa'da bir teoloji enstitüsünde ders vermenin yanı sıra Hindistan'da bir yetimhanenin yöneticiliğini de yapmaktadır (Guthrie, 2000: s. 51). Aynı şekilde Nijerya'nın kuzey bölgelerinde misyoner olarak görev yapan Marguerite Kraft, aynı zamanda Biola Üniversitesi Kültürlerarası Araştırmalar Okulu'nda Antropoloji ve Lenguistik profesörü olarak yıllarca ders vermiştir. Yine çalışmamız esnasında sıklıkla atıfta bulunduğumuz Dana L. Robert, kişisel fakülte sayfasında belirttiğine göre, 1984 yılından beri Boston Üniversitesi Teoloji Okulu'nda ders vermenin ve Global Hıristiyanlık ve Misyon Merkezi'ne bağlı olarak araştırmalarını sürmenin yanı sıra United Methodist Kilise'nin bir üyesi olarak sosyal misyon hizmetleri yürütmek için zaman zaman da Güney Afrika'ya gitmektedir.³

³ Bkz. <http://www.bu.edu/cgcm/scholars-students/dana-l-robert/>

3. Seküler Meslekler Altında Misyonerlik Faaliyeti Yürütmek

Tarihsel süreci özetlerken işaret edildiği üzere, XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren eğitimli kadın misyonerler doktor, öğretmen, mühendis gibi farklı meslekler altında denizaşırı ülkelerde faaliyet yürütmeye başlamışlardır. Misyon kaynaklarında teknik terim olarak “çadır yapım misyonerliği” (tentmaking) olarak isimlendirilen bu yaklaşım, belli dönemlerde geçimini çadır yapım işiyle sağlayan Pavlus’tan benimsenen (Elçilerin İşleri 18:2-3, 1 Selanikliler 2:9) bir anlayış olup, “çadır yapımcısı” (tent-maker) ifadesi, genellikle seküler bir takım meslekler altında faaliyet yürüten misyonerlere işaret etmektedir. Başta Müslüman ülkeler olmak üzere misyonerlerin giremediği ya da faaliyetlerine izin verilmediği bölgelerde rahat faaliyet imkanı tanınması ve ayrıca misyonerlerin kilise ve misyon teşkilatlarına ekonomik külfet getirmeden kendi geçimlerini sağlaması, bu yaklaşımın en temel iki avantajlı yönü olarak görülmektedir (Lai, 2005: s. 10; Christensen, 2007: s. 377).

Bilindiği üzere yakın dönemden itibaren misyonerlik faaliyetlerinin temel hedefini, Ekvator’un kuzeyinden Kuzey Afrika ve Çin’e kadar uzanan 10-40 paralelleri arasında yer alan bölge oluşturmaktadır. 1989 yılında Manila’da düzenlenen II. Lozan Konferansı’nda misyon strateji uzmanı Luish Bush, eğer misyonun amacı henüz ulaşılmayan insanlara ulaşmaksa insan kaynaklarıyla, ekonomisiyle bütün misyon gücünün bu bölgeye sevk edilmesi gerektiğini dile getirmiş ve bölgeyi tanımlamak için ilk defa “10/40 Penceresi” tabirini kullanmıştır. Dünya nüfusunun yaklaşık 2/3’nün yaşadığı bu bölgede %95 oranında Hıristiyan olmayan nüfus (ağırlıklı olarak Müslümanlar, Budistler ve Hindular) yaşamaktadır ve bölgeyi misyonerler için temel hedef haline getiren nokta da burasıdır (Bush, 1994; Otis, 1995). Neticede kilise ve misyon teşkilatları, erkek ya da kadın demeden misyonerlerinin büyük bölümünü bu bölgeye sevk etmiş ve halen daha sevk etmeye devam etmektedir. Bölgede 4 yıl kariyer misyoneri, 19 yıl da *tentmaker* olarak toplam 23 yıl kalan ve misyonerlik faaliyeti yürüten Patrick Lai, 10/40 penceresinde yer alan ülkelerde faaliyet yürütmenin Batı’ya oranla çok daha fazla çalışma ve efor gerektirdiğini belirtmektedir. Bölgedeki faaliyetler bağlamında erkeklerden ziyade kadınların önemine işaret eden Lai, gerek seküler meslekler altında, gerekse oluşturdukları tiyatro, müzik ve dil kulüpleri, el sanatları, günlük çocuk bakımı ve diğer bazı ufak çapta iş alanları sayesinde kadınların erkeklerden daha rahat hareket ettiklerini ve Hıristiyan olmayan insanlara daha rahat ulaşabildiklerini ifade etmektedir (Lai, 2005: s. 269).

Bu noktada bir hususa değinmek gerekir. Gerek 10/40 penceresinde yer alan ülkelerde gerekse dünyanın diğer bölgelerinde aktif misyonerlik yapan kadınlardan evli olanlar eşleriyle, bekar olanlar ise, daha ziyade katıldıkları misyon teşkilatındaki arkadaşlarıyla birlikte faaliyet yürütmektedirler. Evli ve bekar kadınlarla ilgili çeşitli istatistiklere yer veren Dellana O’Brien, 1980 yılı itibarıyla dünya çapında yaklaşık 11.000 bekar kadının misyonerlik yaptığını belirtmektedir (O’Brien, 1998: s. 615). Günümüzde bekar kadın misyonerlerin sayısının bekar olarak misyonerlik yapan erkeklerden daha fazla olduğuna dikkat çeken araştırmacılar, sahip oldukları; aile olmanın yüklediği sorumluluklardan özgür olma, insanlarla yakın ilişki kurabilme, çalışmaya daha fazla vakit ayırabilme, dil becerisi, hareket özgürlüğü ve daha az ekonomik külfete yol açma gibi bir takım avantajlar nedeniyle bekar kadınların misyon teşkilatları tarafından tercih edildiklerini belirtmektedirler. Bununla beraber aynı araştırmacılar, evlenmemenin yol açtığı olumsuz etki, arkadaşlarını seçememe, yalnızlık hissi ve kadın ve kızların yer aldığı grupların dışında çalışma olanaklarının kısıtlı olması gibi bazı dezavantajlara da işaret etmektedirler (Hale, 1995: s. 350-355; O’Brien, 1998: s. 615-616).

4. Ev Kiliselerinde Önemli Sorumluluklar Üstlenmek

Hıristiyanlar, baskı ve şiddet gördükleri ilk üç yüzyıl esnasında, bilindiği üzere, evlerde toplanmakta ve ev kiliseleri merkezli olarak faaliyet yürütmekteydi. Ev kiliseleri bağlamında ise Priskila (Rom. 16:5; 1. Kor. 16:19), Nimfa (Kol. 4:15) ve Kłovi (1 Kor. 1:11) gibi bazı kadınların isimleri ön plana çıkmaktaydı (Birkey, 1988: s. 40-54). İmparator Konstantin döneminde baskıların sona ermesi ve yaşanan rahatlatma neticesinde kilise, kurumsallaşma sürecine girmiş ve ev kiliselerinin yerini büyük görkemli kilise binaları almaya başlamıştı. Nitekim yakın döneme kadar büyük kilise binaları inşa etme anlayışı devam etmiştir. Hıristiyanlığın özellikle İslam ve Budizm gibi dinler karşısındaki gerileyişi ve yürütülen faaliyetler ile benimsenen stratejilere rağmen XX. yüzyılın başlarından itibaren Hıristiyan yapılan insan sayısındaki düşüşe karşın görkemli kilise binalarının ve misyonerlerin artan masrafları, kiliseleri ve misyon teşkilatlarını yeni bir yapılanmaya sevk etmiştir. Bu bağlamda son yıllarda tekrar ilk dönem mevcut olan anlayışa dönülerek dünyanın her bölgesinde özellikle de topraklarında kilise binası

dikilmesine ve misyonerlik faaliyeti yürütülmesine izin vermeyen Müslüman ülkelerde ev kiliseleri tesis edilmeye ve bu evler vasıtasıyla misyonerlik faaliyetleri yürütülmeye başlanmıştır.

Kurumsal kiliseye oranla yapı ve yönetim itibariyle daha sade olması, resmi bir liderlik anlayışının ve herhangi bir mezhebin veya grubun tahakkümünün olmaması, katılımcıların tümünün ortak kazanımının söz konusu edilmesi, geleneksel kiliseye oranla daha samimi bir havanın olması ve her üyenin misyonerlik görevine iştirak etmesi gibi bir takım avantaj ve imkanlar sağlayan ev kiliselerinin özellikle kadın misyonerler için cazip bir ortam sunduğu söylenebilir. Kaldı ki ev işlerinden büyük oranda kadınların sorumlu olması, kilise toplantılarının genellikle yemekli toplantılar şeklinde geçmesi ve ayrıca etkili faaliyet yürütülebilmesi için iyi komşuluk ilişkilerinin tesis edilme zorunluluğu ve bunun da ancak günün büyük bölümünde evde bulunan kadınlar tarafından sağlanabilecek olması, kadınların bu yapılar için önemini artırmaktadır (Simson, 2001; Aydın, 2007).

Çin ve Kore gibi birçok ülkede ev ve hücre kiliselerinin büyük oranda kadınlar tarafından tesis edildiği, sevk ve idarelerinin halen onlar tarafından yürütüldüğü ve bu ev kiliselerinde üyelerin yaklaşık %80'ni kadınların oluşturduğu ifade edilmektedir (Ross, 2007: s. 434).

5. E-evanjelizm Faaliyetlerine Katılmak

Teknolojik ilerlemelere bağlı olarak gelişen ve elektronikleşen kitle iletişim araçları sayesinde dünyamız "küresel bir köy" halini almış ve artık hiçbir birey ya da toplum, diğer insanlar ve toplumlardan kendini tecrit ederek yaşayamaz hale gelmiştir. Haber verme, eğitime, eğlendirme ve dış dünyayı görmemizi sağlama gibi pek çok amaç için kullanılan radyo, televizyon ve internet gibi kitle iletişim araçları, son dönemde özellikle evanjelik Hıristiyanların el attığı ve dinsel faaliyetler yürüttüğü birer alan haline gelmiştir. Günümüzde evanjelikler elektronik evanjelizm "E-evanjelizm" kapsamında daha ziyade radyo, televizyon "Tele-vangelism" ve internet "E-vangelism" vasıtasıyla hem Hıristiyanlara yönelik dinsel ve kültürel faaliyetlerde, hem de Hıristiyanlık dışındaki diğer din mensuplarına yönelik misyonerlik faaliyetlerinde bulunmaktadır (Fensham, 2004). İstatistiklerde 2000 yılı itibariyle Hıristiyanların 4000 televizyon ve radyo kanalına sahip olduğu ve bu kanallarda yaklaşık 120.000 kişinin çalıştığı belirtilmektedir (Croucher 2000). Bu çalışanların hatırı sayılır bir bölümünü oluşturduğunu gözlemleyebildiğimiz kadınlar, çeşitli programlar hazırlamak, sunmak, Kutsal Kitap'tan bölümler okuyarak tefsir etmek ve misyoner içerikli vaazlar etmek gibi çeşitli sorumluluklar yerine getirmekte ve neticede kitle iletişimi bünyesinde yürütülen misyonerlik faaliyetlerinin önemli bir parçasını oluşturmaktadırlar.

6. Sosyal Misyon Organizasyonlarında Çalışmak

Çağdaş dönemde kilisenin üzerinde önemle durduğu hususlardan biri de sosyal adalet anlayışıdır. Bu anlayış gereği açlık, fakirlik, işsizlik ve kaos ortamlarına ilgisiz kalınmayacağı vurgulanarak bu sorunlarla uğraşmanın tanrısal mesajın insanlara iletilmesiyle yakından iribatlı ve dolayısıyla kilisenin temel görevleri arasında olduğu ifade edilmektedir. Bugün, ABD ve Avrupa ülkeleri merkezli olarak faaliyet yürüten yüzlerce ulusal ya da uluslar arası misyoner sosyal yardım ve hizmet teşkilatı bulunmaktadır (Gündüz & Aydın, 2002: s. 43-44). Bu teşkilatlarda kadınlar, normal dönemlerde ya da kaos ortamlarında (deprem, sel ve salgın hastalık gibi) ihtiyaç sahibi insanların yeme içme, giyinme ve barınma gibi sosyal ihtiyaçlarını karşılamaya dönük olarak erkeklerle birlikte çalışmaktadırlar. Bunun yanı sıra kadınlar, aile içi şiddete maruz kalan ve kötü şartlarda yaşayan kadınlara ve sokak çocuklarına yönelik faaliyetlerde ise, erkeklerden daha etkin bir rol üstlenmektedirler (Ross, 2007: s. 434).

Yukarıda sıraladığımız temel alanların dışında dil merkezlerinde öğretmen olarak çalışarak misyonerlik yapmak, üniversite öğrencilerinin okul masraflarını karşılayacak proje ve oluşumlar üretmek, dua ve sohbet toplantıları tertip etmek ve Kitabı Mukaddes'in bütün ya da parçalar halinde başka dillere çevirisi, basımı ve dağıtılması süreçlerinde çalışmak gibi hususlar kadın misyonerlerin diğer faaliyet alanları arasında zikredilebilir (Ross, 2004: s. 434; Robinson, 2004).

Sonuç

2000 yıllık Hıristiyanlık tarihi boyunca kadınlar, Yahudi, Greko-Romen, ortaçağ, modern dönem, Afrika, Asya, Amerika ve yakın dönemde de Okyanusya olmak üzere farklı sosyo-kültürel

çevrelerde Hıristiyan misyonerliğine iştirak etmiş ve faaliyetleriyle Hıristiyanlığın yayılışına önemli katkılar sağlamışlardır. İfade edilmeye çalışıldığı üzere misyoner kadınlar, modern dönemde geleneksel rollerinin yanı sıra yeni bir takım alanlarda da faaliyet yürütmeye başlamışlardır. Bu alanların bir kısmında erkek misyonerlerle işbirliği içerisinde faaliyet yürüten kadın misyonerler, ev kiliseleri merkezli yürütülen faaliyetler ile sosyal evanjelizm gibi bazı alanlarda ise erkek misyonerlerden daha aktif sorumluluklar üstlenmektedirler. Genellemeci bir yaklaşımla bütün kiliselerde ya da misyon teşkilatlarında kadınların aynı oranda aktif olduklarını ve zikredilen faaliyetlere katıldıklarını söylemek mümkün değildir. Ancak bu tür veriler en azından belli ölçülerde dahi olsa kadınların da misyonerlik faaliyetlerinde önemli bir yer işgal ettiklerini göstermeleri açısından değerlendirmeye alınabilir. Sonuçta Hıristiyan misyonerliğine olan katkılarını ilk iki bin yılda olduğu gibi günümüzde de sürdüren kadınlar bunu yapmaya muhtemelen gelecekte de devam edeceklerdir. Nitekim pek çok Hıristiyan araştırmacı kadınların misyonerlik alanındaki geleceklerinin oldukça umut verici olduğuna işaret etmektedir.

KAYNAKÇA

- ANDERSON, Justice (1998). "Medieval and Renaissance Missions (500-1792)", eds. İçinde: John Mark Terry vd., *Missiology: An Introduction to the Foundations, History and Strategies of World Mission*, Tennessee: Broadman & Holman Publishers. ss. 183-198.
- AYDIN, Mahmut (2007). "Dünyayı Hıristiyanlaştırmanın Yeni Yolu: Ev Kiliseleri", *İslami Araştırmalar*, 20/3, ss. 348-364.
- BIGGS, Wilfred W. (1965). *An Introduction to the History of the Christian Church*, London: Edward Arnold Publishers Ltd.
- Birkey, Del (1988). *The House Church: A Model for Renewing the Church*, Ontario: Herald Press.
- BUSH, Luis (1994). "10/40 Window: Getting to the Core of the Core", *World Mission The Biblical/Historical Foundation*, eds. Jonathan Lewis, Pasadena: William Carey Library, 7. bölüm, ss. 17-22.
- CHRISTENSEN, D. (2007). "Tentmaking", *Dictionary of Mission Theology: Evangelical Foundations*, eds. John Corrie, Illinois: Inter-Varsity Press, ss. 376-378.
- CROUCHER, Rowland (2000). "Statistics World Christianity 1/2000", <http://jmm.aaa.net.au/articles/45.htm>
- EVANS, Mary (1998). *Woman in the Bible*, Carlisle: Paternoster Press, II. Baskı.
- FENSHAM, Charles J. (2004). "Mass Media", *The Encyclopedia of Protestantism*, ed. Hans J. Hillerbrand, Routledge: Taylor & Francis Publishing Group, c. 3, ss. 1259-1264.
- GUTHRIE, Stan (2000). *Missions in the Third Millennium: 21 Key Trends for the 21st Century*, Carlisle: Paternoster Press.
- GÜNDÜZ, Şinasi & Aydın, Mahmut (2002). *Misyonerlik: Hıristiyan Misyonerler, Yöntemleri ve Türkiye'ye Yönelik Faaliyetleri*, İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- HALE, Thomas (1995). *On Being a Missionary*, Pasadena: William Carey Library.
- KIRKWOOD, Deborah (1993). "Protestan Missionary Women: Wives and Spinners", *Women and Missions: Past and Present, Anthropological and Historical Perceptions*, ed. Fiona Bowle, Deborah Kirkwood, Shirley Ardener, Oxford: Berg Publishers, ss. 23-42.
- KOSTENBERGER, Andreas J.(2000). "Women in the Pauline Mission", *The Gospel to the Nations: Perspectives on Paul's Mission*, edit.: Peter Bolt & Mark Thompson, Apollos, Illinois, ss. 221-247.
- KRAFT, Marguerite & Meg Crossman (2009). "Women in Mission", *Perspectives on the World Christian Movement: A Reader*, eds. Ralph D. Winter-Steven C. Hawthorne, Pasadena: William Carey Library, 4. Baskı, ss. 294-298.
- KRAFT, Marguerite (2000). "Women in Mission", *Evangelical Dictionary of World Missions*, ed., A. Scott Moreau, Michigan: Baker Academic, ss. 1020-1023.
- LAI, Patrick (2005). *Tentmaking: The Life and Work of Business as Missions*, Colorado Springs: Authentic Publishing.
- O'BRIEN, Dellana (1998). "The Missionary Family", *Missiology: An Introduction to the Foundations, History and Strategies of World Mission*, eds., John Mark Terry vdğ., Broadman & Holman Publishers, Tennessee, ss. 614-625.
- OTIS, George (1995). *Strongholds of the 10/40 Window*, Seattle: YWAM Publishing.
- RAYMOND, Robert L. (2003). *Paul Missionary Theologian: A Survey of His Missionary and Theology*, Christian Focus.
- ROBERT, Dana L.(2002). "The Influence of American Missionary Women on the World Back Home", *Religion and American Culture*, 12/1, ss. 59-89.
- ROBERT, Dana L. (2004). "Women in World Mission: Controversies and Challenges from a North American Perspective", *International Review of Mission*, 93/368, ss. 50-61.
- ROBERT, Dana L.(2006). "World Christianity as a Women's Movement", *International Bulletin of Missionary Research*, 30/4, ss. 180-188.

- ROBINSON, Beth (ed.) (2004). *Women's Ministry in the 21 st Century*, Loveland: Group Publishing.
- ROGERS, Wyatt M. (2002). *Christianity and Womanhood: Evolving Roles and Responsibilities*, Westport, CT: Greenwood Publishing Group.
- ROSS, Catherine (2007). "Women in Mission", *Dictionary of Mission Theology: Evangelical Foundations*, eds. John Corrie, Illinois: Inter-Varsity Press, ss. 432-435.
- SIMSON, Wolfgang (2001). *Houses That Change the World*, Waynesboro: Paternoster Publishing.
- SMITH, Susan E. (2007). *Women in Mission: From the New Testament to Today*, Maryknoll: Orbis Books.
- TURAN, Süleyman (2009). "Kadınların Hristiyan Misyon Tarihindeki Yeri", *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, cilt 8, sayı 15, ss. 157-177.